

Asia: VN/879/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausuntopyyntö 25.2.2026

Luonnos hallituksen esitykseksi ulkomaalaislain muuttamisesta VN/879/2025

Lausunto

Lupa- ja valvontaviraston työsuojeluosasto (jäljempänä työsuojeluviranomainen) lausuu luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta seuraavaa:

Esityksessä ehdotetaan muutoksia ulkomaalaislakiin, joilla saatetaan Suomessa voimaan EU:n uudistettu yhdistelmälapadirektiivi (EU) 2024/1233 siltä osin kuin sitä ei vielä ole pantu täytäntöön. Direktiivi koskee kolmansien maiden kansalaisille myönnettäviä oleskelu- ja työnteko-oikeuden sisältäviä lupia (yhdistelmä lupa) sekä näiden työntekijöiden yhdenvertaista kohtelua. Säädöshuoltona esityksessä esitetään, että ulkomaalaislain 45 §:n perusteella myönnettyyn oleskelulupaan aiemmin liittynyt ja laista erehdyksessä pudonnut työnteko-oikeus palautettaisiin lakiin.

Suoja-ajan pidentäminen hyväksikäyttötilanteissa (58 a § uusi 5 momentti)

Ulkomaalaiselle työntekijälle, joka jää työttömäksi ja jonka epäillään työskennelleen erityistä hyväksikäyttöä osoittavissa työoloissa, säädettäisiin esityksen mukaan kolmen kuukauden lisäsuoja-aika. Tänä aikana työntekijän oleskelulupaa ei saisi peruuttaa. Muutos perustuu direktiivin 11

artiklan 6 kohtaan ja sen tavoitteena on suojella hyväksikäytön kohteeksi joutuneita työntekijöitä ja turvata heidän oleskelunsa työnhaun aikana.

Työsuojeluviranomaisen näkemyksen mukaan esitetty muutos on kannatettava, sillä työntekijällä on parempi mahdollisuus työllistyä uudelleen tai hakea uutta oleskelulupaa lisäsuoja-ajalla. Vaikka arvion erityistä hyväksikäyttöä osoittavista työoloista tekee Maahanmuuttovirasto, työsuojeluviranomaisen mahdolliset valvontahavainnot ovat Maahanmuuttoviraston käytettävissä.

Työsuojeluviranomainen kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että suoja-ajan pidentäminen kolmeksi kuukaudeksi on erittäin lyhyt hyväksikäyttöä osoittavien tilanteiden selvittämisessä työsuojeluviranomaisen valvonnassa ja erityisesti mahdollisessa rikosprosessissa. Mikäli työsuojelutarkastuksella havaittaisiin epäselvyyksiä ulkomaalaisten työntekijöiden työehdoissa tai työntekijöiden kertomukset palkoista ja työajoista eivät vastaisi työnantajan tarkastuksella toimittamaa työaikakirjanpitoa, palkkalaskelmia tai muuta materiaalia, kuluu asian selvittämisessä työsuojeluviranomaisessa viikkoja tai jopa kuukausia.

Mikäli työsuojeluviranomainen tekee valvontalain 50 §:n perusteella epäilystä rikoksesta ilmoituksen poliisille ja asia etenee rikosprosessiin, asian käsittely pidentyy ensin esitutkintaviranomaisessa ja sen jälkeen mahdollisessa tuomioistuinkäsittelyssä. Mikäli asianomistaja on ehtinyt poistua maasta, kun työnhaku ei ole esimerkiksi tuottanut tulosta, vaatii asian selvittäminen oikeusapupyynnöjä, joiden toteutuminen on hyvin epävarmaa, varsinkin puhuttaessa kolmansista maista. Asian selvittämiseksi työsuojeluviranomaisessa ja rikosvastuun toteuttamiseksi, esitetty kolmen kuukauden aika on erittäin lyhyt.

Ulkomaalaislain 52 §:ssä edellä mainitut asiat on huomioitu ihmiskaupan uhrien osalta ja 52 d §:ssä laittomasti maassa oleskelleiden ja työskennelleiden kolmannen maan kansalaisten osalta. Näin ollen kolmannen maan kansalainen, joka on joutunut erityisiä hyväksikäyttöä osoittaviin oloihin ja ollut maassa luvallisesti työperusteisella oleskeluluvalla, on eriarvoisessa tilanteessa sen vuoksi, ettei asiassa täyty ihmiskaupan tunnusmerkistö, mutta asiassa täyttyy esim. törkeän kiskonnan tunnusmerkistö.

Rajoitetun työnteko-oikeuden palauttaminen 45 §:n lupiin (81 a § 2 mom. 3-k)

Esityksen mukaan ulkomaalaislain 45 §:n mukainen lupa lisättäisiin 81 a §:n 2 mom. 3- kohtaan, sillä siihen sisältyvä työnteko-oikeus on jäänyt epähuomiossa pois 81 a §:ää aikaisemmin muutettaessa. Työsuojeluviranomaisella ei ole erityistä lausuttavaa esityksestä.

Työnantajan ilmoittamisvelvollisuuden selkeyttäminen (82 §)

Työnantajan ilmoitusvelvollisuutta tarkennettaisiin esityksessä siten, että ilmoitus on tehtävä, kun työntekijä on kolmannen maan kansalainen. Muutos perustuu direktiivin 4 artiklan 1 kohdan c alakohtaan, jossa säädetään, että jäsenvaltioiden on velvoitettava työnantajat ilmoittamaan kolmansien maiden kansalaisten työsuhteen alkamisesta.

Työsuojeluviranomainen kannattaa esitystä, joka selkeyttää sääntelyä ja vähentää tulkintaongelmia, joista voi seurata turhiakin seuraamuksia työnantajille. Ilmoitusvelvollisuuden kohdentuminen selkeästi kansalaisuuteen, eikä perhesuhteeseen helpottaa myös työsuojeluviranomaisen valvontatyötä.

Työsuojeluviranomainen kiinnittää tässä yhteydessä huomiota sanamuotoon ”palkkaamastaan , kun se ottaa palvelukseensa ...” ja direktiivin tarkoitukseen ilmoittaa kolmansien maiden kansalaisten työsuhteen alkamisesta. Tarkoitetaanko tällä työntekijän palkkausta ja palvelukseen ottamista vain Suomessa vai soveltuuko kyseinen kohta myös lähtettäviin yrityksiin, kun ne lähettävät sijoittautumisvaltiossa palkattuja ja palvelukseen otettuja muun kuin unionin kansalaisuuden omaavia työntekijöitä Suomeen? Esitöihin tulisi tarkentaa miten palkkauksen ja palvelukseen ottamisen ajankohta määritellään, kun alueperiaatteen mukaan ulkomaalaislakia sovelletaan lähtävän yrityksen toimiessa Suomessa. Perusteluihin pyydetään tarkentamaan ko. kohdan soveltumista lähettämisen tilanteeseen siltä osin, kun ennen lähettämistä muualla kuin Suomessa palkatut ja palvelukseen otetut muun kuin unionin kansalaiset lähetetään Suomeen. Työsuojeluviranomaisen käsityksen mukaan lähettämisen aikana esim. Suomesta palkatut muun kuin unionin kansalaiset ovat ko. kohdan ilmoittamisvelvollisuuden piirissä.

Työsuojeluviranomainen kiinnittää huomiota tässä yhteydessä myös Ulkomaalaislain 82 §:n 6 momenttiin: Tilaajan ja sopimuspuolen velvoitteista silloin, kun toiseen valtioon sijoittautunut yritys lähettää Suomeen työntekijöitä, säädetään työntekijöiden lähettämisestä annetussa laissa (447/2016). Suomeen lähetettyjen työntekijöiden vähimmäistyöehdoista, lähtävän yrityksen velvollisuuksista, tilaajan velvollisuuksista, työsuojeluviranomaisten yhteistyöstä ja toimivaltuuksista sekä taloudellisten hallinnollisten seuraamusten ja sakkojen valtioiden rajat ylittävästä täytäntöönpanosta säädetään tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetussa laissa (1233/2006).

HE:n esityksessä on aikanaan todettu, että ”Pykälän 6 momentissa säädettäisiin voimassa olevan 86 b §:n sisältävä informatiivinen viittaus työntekijöiden lähettämisestä annettuun lakiin (447/2016) lisätynä viitauksella tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annettuun lakiin (1233/2006).” Nykyinen kirjoitusasu on kuitenkin aiheuttanut epäselvyyttä liittyen työnantajan ilmoitusvelvollisuuteen ja on jopa esitetty, että työntekijöiden lähettämisestä annetun lain (447/2016) 7 §:n mukainen lähettämislaki korvaisi nyt puheena oleva ulkomaalaislain 82 §:n 2 momentin 1-kohdan mukaisen ilmoitusvelvollisuuden Maahanmuuttovirastolle. Lähettämistä koskeva ilmoitus ei kuitenkaan sisällä tietoa työntekijöiden

kansalaisuuksista ja sen tarkoitus on kohdentaa työsuojeluviranomaisen työehtovalvontaa tehokkaammin lähettäviin yrityksiin.

Päätöksentekoaikojen täsmentäminen (84 §)

Esityksen mukaan Maahanmuuttovirasto voi pidennetyissä ja monimutkaisissa hakemuksissa käyttää päätöksentekoon enintään 30 lisäpäivää niissä hakemuksissa, joissa käsittelyaika on 90 päivää ja 3 kuukautta työperusteisten oleskelulupien osalta poikkeustilanteissa. Elinkeinokeskuksen sekä Business Finlandin osapäätösten ja lausuntojen määräajoista säädetään tarkemmin. Muutos perustuu yhdistelmäluPADirektiivin 8 artiklan 3 kohtaan. Työsuojeluviranomaisella ei ole erityistä lausuttavaa esityksestä.

Lisätietoja: Juristi Anu Ikonen, puh. 040-5678775

Yksikön päällikkö Riitta Sulameri

Juristi, ryhmäpäällikkö Anu Ikonen

Lupa- ja valvontavirasto, työsuojeluosasto

Postiosoite: PL 30, 13035 LVV

Puhelinvaihde: 0295 254 000

tyosuojelu@lvv.fi | tyosuojelu.fi

Lupa- ja valvontaviraston työsuojeluosasto toimii valtakunnallisena työsuojeluviranomaisena.

Työsuojeluviranomaisen toiminta siirtyi 1.1.2026 uuteen Lupa- ja valvontavirastoon. Viraston työsuojeluosasto aloitti tällöin valtakunnallisena työsuojeluviranomaisena. Vuoden 2025 loppuun asti alueellisina työsuojeluviranomaisina toimivat aluehallintovirastojen työsuojelun vastualueet.

Lue lisää: tyosuojelu.fi/virastouudistus

Ikonen Anu
Lounais-Suomen aluehallintovirasto - Lupa- ja valvontavirasto,
työsuojeluosasto